

DONATIONS TO THE FUTURE SPOUSES FOR MARRIAGE AND DONATIONS BETWEEN SPOUSES (ART. 1030-1033 CIVIL CODE)

Liviu-Bogdan Ciucă, Assoc. Prof., PhD, "Dunărea de Jos" University of Galați

Abstract: In compliance with the provisions of art. 1030 N.C.C. considering marriage not concluded/entered donations to future spouses or to one of them shall not take effect.

Unlike the previous Civil Code, by which revocation could occur at any times, even following marriage termination, the new regulation provides that donations performed between the spouses during marriage can be revoked, expressly or tacitly, nevertheless restricted to the marriage period of time.

The absolute nullity enforcement excepts donations between spouses for reasons such as special inabilities in connection to the donors' quality, respectively, should we consider donations to doctors, pharmacists or other persons, during a period in which, directly or indirectly, specialty care would be given to the donor for the disease causing their death.¹

In case of marriage nullity, considering that the donor spouse has proved to be in bad faith, the donation relative nullity shall be applied/enforced.

Keywords: donation, marriage, spouses, nullity.

1) Încheierea contractului de donație

Asemeni art. 813 din vechiul Cod civil prin alin. 1 al art. 1011 N.C.C., forma autentică a contractului de donație este cerută *ad validitatem*, sub sancțiunea nulității absolute, sancțiune ce poate fi invocată de orice persoană interesată sau de instanță din oficiu.²

Potrivit dispozițiilor art. 1254 N.C.C. contractul de donație, lovit de nulitate absolută pentru nerespectarea condițiilor de formă nu este susceptibil de confirmare și este considerat că nu a fost încheiat niciodată.

În cadrul literaturii de specialitate s-a subliniat că și sub incidența noului Cod civil "rațiunile care determină exigența legiuitorului în înconjurarea contractului de donație de formalități, sancționate cu nulitatea absolută sunt legate, în principal, de protecția voinței donatorului care dispune în mod actual și irevocabil de un drept în favoarea unei alte persoane, fără a obține o valoare echivalentă în schimb, precum și de ocrotirea familiei dispunătorului de eventualul abuz de gratuități."³

Potrivit dispozițiilor art. 1011 alin. 2 N.C.C. donațiile indirecte, deghizate și darurile manuale sunt expres exceptate de la condiția formei autentice. Este cunoscut faptul că donațiile indirecte sunt acte juridice încheiate cu intenția de a gratifica, dar diferite de contractul de donație. Ceea ce se impune a preciza este faptul că dacă donațiile indirecte nu sunt supuse regulilor de formă cerute pentru validitatea donației, acestea sunt supuse însă regulilor de fond specifice acestei liberalități și anume capacitate, irevocabilitate, raport, reducere, revocare.

Ne vom afla în prezența unei donații deghizate atunci când actul public cu titlu oneros este simulat, mincinos și ascunde o donație⁴. Cu excepția celor prin care se tinde la eludarea principiului revocabilității donațiilor între soți sau la fraudarea legii ori încălcarea altor norme imperative, donațiile deghizate sunt valabile și sunt supuse, ca și cele indirecte, regulilor de

¹ See art. 990 N.C.C.

² În condițiile art.1247 alin. 2 și 3 N.C.C.

³ Fl.A Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, Editura C.H.Beck, București 2012, p. 1057.

⁴ A se vedea art. 1289 N.C.C.

fond prevăzute pentru donație.⁵ În conformitate cu dispozițiile art. 1292 N.C.C. “dovada simulației poate fi făcută cu orice mijloc de probă de către terți sau creditorii părților, precum și de către părți atunci când pretind caracterul ilicit al simulației”.

Prin conceptul de *dar manual* se înțelege acordul de voință al părților și predarea materială a bunurilor mobile corporale de la donator la donatar. Potrivit art. 1174 alin. 4 N.C.C.: darul manual este considerat un contract real.

Temeiul transmisiunii bunurilor mobile corporale din patrimoniul donatorului în cel al donatarului îl reprezintă acordul de voință al părților, iar tradițiunea bunurilor este forma exterioară de materializare a acestui acord de voință. Având în vedere că toate bunurile mobile corporale ar putea fi susceptibile de transmitere cu titlu gratuit prin dar manual, iar unele dintre ele sunt la fel de importante din punct de vedere valoric ca și bunurile imobile, legiuitorul a intervenit prin alin. 4 al art. 1011 N.C.C., astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 71/2011, și a limitat această liberalitate între vii doar la bunuri mobile corporale a căror valoare nu poate depăși suma de 25.000 lei.

După modelul dispozițiilor art. 973 alin. 2 și 3 din Codul civil din 1940, alin. (3) al art. 1011 NCC prevede că “enumerarea și evaluarea bunurilor mobile care constituie obiectul donației trebuie să se facă printr-un înscris, chiar sub semnătură privată, sub sancțiunea nulității absolute”. Această formalitate are în vedere utilitatea practică a evaluării mobilelor donate, în special în materia reducăunii donației⁶ și raportului donației⁷.

Deși pentru validitatea înscrisului estimativ al bunurilor mobile este suficientă forma scrisă, chiar sub semnătură privată, în practică, dată fiind obligativitatea formei autentice pentru validitatea contractului de donație, este de așteptat ca înscrisul estimativ al bunurilor mobile să îmbrace, cel mai adesea, această formă.

Darul manual se realizează prin tradițiunea bunurilor mobile corporale de la donator la donatar, în baza acordului de voință al părților. În conformitate cu dispozițiile art. 1174 alin. 4 N.C.C. darul manual face parte din categoria contractelor reale.

Însă, alin. 4 al art. 1011 N.C.C. limitează obiectul darului manual la bunuri mobile cu o valoare de până la 25.000 lei, cu excepția cazurilor când legea interzice transferul unor astfel de bunuri⁸ chiar dacă limita lor valorică ar fi îndeplinită. Limitarea dreptului de dispoziție cu titlu gratuit prin simpla tradițiune doar la bunurile mobile corporale cu o valoare până la limita menționată este justificată de rolul protectiv pe care formalismul îl are asupra consimțământului în materia contractului de donație.⁹

2) *Caducitatea donațiilor sub condiția căsătoriei*

În conformitate cu dispozițiile art. 1030 N.C.C. “donațiile făcute viitorilor soți sau unuia dintre ei, sub condiția încheierii căsătoriei, nu produc efecte în cazul în care căsătoria nu se încheie”.

După cum se poate remarca, textul art. 1030 N.C.C. instituie un caz de caducitate a donației făcută viitorilor soți sau unuia dintre ei care este afectată de condiția încheierii căsătoriei donatarilor sau donatarului, iar căsătoria nu se încheie.

3) *Revocabilitatea donației între soți*

Articolul 1031 consacră că “orice donație încheiată între soți este revocabilă numai în timpul căsătoriei”. În cadrul literaturii de specialitate s-a subliniat ideea potrivit căreia “contractul de donație între soți poate avea ca obiect bunurile proprii ale soțului donator,

⁵ Fl.A Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, *op. cit.*, p. 1057.

⁶ A se vedea art. 1091 N.C.C.

⁷ A se vedea art. 1146 N.C.C.

⁸ De exemplu, armele și munițiile care pot fi procurate și deținute numai în condițiile Legii nr. 295/2004 privind regimul armelor și munițiilor, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 583 din 30 iunie 2004.

⁹ Fl.A Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, *op. cit.*, p. 1058.

indiferent dacă regimul matrimonial ales de soți este cel al comunității legale, separației de bunuri sau comunității convenționale”¹⁰.

Prin donație, bunul devine propriu al soțului donatar sau poate intra în comunitatea de bunuri, fie în conformitate cu art. 340 lit. a N.C.C., fie în conformitate cu convenția matrimonială. Soțul donator poate dona celuilalt soț și cota ideală din dreptul de proprietate asupra unui bun ce nu intră în comunitatea legală sau cota indiviză asupra unei universalități, sau dreptul asupra unei moșteniri deschise care intră în categoria bunurilor sale proprii.¹¹

Articolul 1031 N.C.C., asemeni art. 937 alin. 1 vechiul Cod civil, consacră principiul revocabilității, principiu ce este de esența donațiilor între soți. Aceasta înseamnă că revocabilitatea nu poate fi înlăturată prin stipulație contrară și nici nu trebuie să fie expres prevăzută în cuprinsul contractului de donație.

Revocarea donației nu trebuie cerută pe cale judecătorească, voința unilaterală de revocare putând fi expresă, dar și tacită, dedusă dintr-un act ulterior al donatorului din care rezultă, fără echivoc, voința de revocare a donației. Cu titlu de exemplu, revocarea donației poate avea loc pe calea unui act cu titlu gratuit pentru cauză de moarte, cum este legatul cu titlu particular, prin care bunul donat soțului este lăsat altei persoane, cu condiția ca manifestarea de voință pentru cauză de moarte să fie făcută în timpul căsătoriei.¹²

Spre deosebire de dispozițiile art. 937 alin. 1 vechiul Cod civil care permiteau manifestarea dreptului de revocare oricând în timpul căsătoriei, după desfacerea sau anularea căsătoriei și chiar după încetarea căsătoriei, prin decesul donatarului, împotriva moștenitorilor acestuia, art. 1031 N.C.C. limitează manifestarea dreptului de revocare numai în timpul căsătoriei, aceasta presupunând că manifestarea expresă sau tacită de voință a soțului donator în sensul revocării donației să intervină după încheierea căsătoriei cu respectarea formalităților prevăzute în cuprinsul art. 278-289 N.C.C. până la încetarea căsătoriei prin decesul sau prin declararea judecătorească a morții unuia dintre soți¹³ sau desfacerea căsătoriei prin divorț.¹⁴

4) *Donațiile simulate*

În vederea respectării principiului revocabilității donațiilor între soți, art. 1033 N.C.C. interzice, sub sancțiunea nulității, donațiile simulate sau făcute prin persoane interpuse, chiar dacă nu aduc atingere rezervei succesoriale.

Trebuie remarcat faptul că textul art. 1033 alin. 1 N.C.C. consacră sancțiunea nulității donației simulate, fără a distinge dacă aceasta este absolută sau relativă.

Potrivit dispozițiilor art. 1250 N.C.C., dacă nu rezultă expres, nulitatea absolută a unui contract operează și atunci când „rezultă neîndoielnic din lege că interesul ocrotit este unul general”. Având în vedere că revocabilitatea donațiilor între soți este de esența acestora, în cadrul literaturii de specialitate s-a subliniat opinia potrivit căreia “sancțiunea care intervine în cazul unei donații simulate care încalcă acest principiu este nulitatea absolută.”¹⁵

În cuprinsul alin.2 al art. 1033 N.C.C. se prezumă cercul persoanelor interpuse care cuprinde rudele donatarului la a căror moștenire donatarul ar avea vocație și care nu au rezultat din căsătoria cu donatorul, cum ar fi copiii din altă căsătorie, din afara căsătoriei, adoptați numai de acesta și rudele donatarului în linie directă și colaterală până la clasa a patra¹⁶.

¹⁰ *Ibidem*, p. 1070.

¹¹ *Ibidem*, p. 1070.

¹² *Ibidem*, p. 1070.

¹³ A se vedea art. 259 alin. 5 N.C.C.

¹⁴ A se vedea art. 382 N.C.C.

¹⁵ Fl.A Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, *op. cit.*, p. 1071.

¹⁶ A se vedea art. 964 N.C.C.

Față de aceste persoane, soțul donatar ar avea, în ipoteza deschiderii moștenirii, vocație succesorală legală și utilă, ceea ce conferă caracter absolut prezumției de deghizare a donației prin interpunere de persoane. Efectul prezumției de interpunere este acela că persoanele prezumate sunt incapabile de a primi ca și incapabilii propriu-ziși.¹⁷

5) **Nulitatea donației între soți**

Ca element de noutate al noului Cod civil este textul art. 1032 care reglementează pentru prima dată situația donațiilor între soți atunci când căsătoria este nulă sau anulată pentru una dintre cauzele prevăzute expres în cuprinsul art. 293-306 N.C.C.

Deoarece, potrivit art. 304 alin. 1 N.C.C. soțul de bună-credință este asimilat soțului dintr-o căsătorie valabilă, iar raporturile patrimoniale dintre foștii soți sunt supuse dispozițiilor privitoare la divorț, donația între soții unei căsătorii nule, când soțul donatar este de bună-credință, este supusă principiului revocabilității, potrivit art. 1031 N.C.C.

În ceea ce-l privește pe soțul donatar de rea-credință, legiuitorul a optat pentru sancționarea donației cu nulitatea relativă, pentru a concilia principiul irevocabilității donației cu aprecierea morală a donatorului dacă cere anularea donației făcute soțului de rea-credință sau confirmă contractul de donație în condițiile art. 1248 alin. 4 N.C.C.

CONCLUZII

În încercarea de a conchide, doresc a sublinia caracterul solemn, unilateral și cu titlu gratuit al contractului de donație. Prin acest tip de contract una dintre părți, numită donator, cu intenție voluntară și fără constrângere își micșorează irevocabil patrimoniul său cu un drept-real sau un drept de creanță, mărinđ patrimoniul celeilalte părți, numită donatar, cu același drept fără a urmări să primească ceva în schimb.

Noul Cod civil oferă, în cuprinsul art. 984, această definiție liberalităților, știut fiind faptul că donația nu este altceva decât o liberalitate.

BIBLIOGRAFIE

I. Doctrină

- 1) Fl.A Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, Editura C.H.Beck, București 2012;
- 2) Deak, F., *Tratat de drept civil, Contracte speciale*, ediția a IV-a, actualizată de Lucian Mihai, Romeo Popescu, Editura Universul Juridic, București 2007;
- 3) Lupașcu, D., C.M. Crăciunescu, *Dreptul familiei în Noul Cod civil*, Editura Universul Juridic, București, 2012.

II. Legislație

- 1) Constituția României.
- 2) Noul Cod civil aprobat prin Legea nr. 287/2009, publicată în M.Of. al României, Partea I, nr. 211 din 24 iulie 2009.
- 3) Noul cod de procedură civilă.

¹⁷ Fl.A Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, *op. cit.*, p. 1071.